

Trei și patru a dobândi,
Iară cine nu mi-a ști
A lăsa horinca aci
Și o-a bea cine o-a ști
Că păharu-i cât un cui -
Când îl pui la gură nu-i,
Că păharu-i cât o dică -
Când îl bei nu ți-i nimică.
Christos în mijlocu nost'.

CĂTĂLIN BUCIUMAN, cls. a VI-a.
De la Olimpiu Buciuman, 32 ani, Lucăcești,
2004

Mulțămnite

3342

Mulțămnesc, gazdă jupâne,
Că m-ai apărat de câne,
Că-așa bine m-ai apărat
De tăt, tăt, tăt m-o spârtecat.

CĂTĂLIN BUCIUMAN, cls. a VI-a.
De la Olimpiu Buciuman, 32 ani, Lucăcești,
2004

3343

Mulțămnesc, jupâne gazdă,
Nu lăsa porcu-n ogradă
Că a scurma grăuțu
Și nu mi-i da cocuțu.

CĂTĂLIN BUCIUMAN, cls. a VI-a.
De la Olimpiu Buciuman, 32 ani, Lucăcești,
2004

Colecția DUMITRU FELICIAN FĂRCAȘ

3344

Scrisoarea babei

În scara de Anul Nou se pun "moși"
la fetele bătrâne, iar în Ajun de
Bobotează se pun "babe" la feciorii
bătrâni ncinsurați. În acest an, la
feciorii din Unguraș li s-a pus o
"babă", în teiul din fața bisericii. A
fost făcută din cârpe, era de mărime
aproape naturală și avea și o
"scrisoare". (Unguraș, 2005)

Dragi feciori,ascultați-o pe Babă,
Care bine vă dorește
Și pe toți ia vă iubește.

Cum te bagi în Unguraș,
Pă drum cătă Chivereni
Dai de scumpul meu Ionuc
Ce stă singur ca un cuc.
Dacă ar veni la mine
Aș fi-n stare să mă duc
Până la Gaie sub nuc.

De la Ionuc, pe drum în sus,
Dau de Romi, pepene spus.

împiedicării a tot ceea ce ar putea dăuna. Varianta "Colo jos în prundurele"
transfigurează drama pe care o încearcă fata la despărțirea de sora ei și de
familie în urma căsătoriei. Ca mai toate colindele laice printr-o formulă de
punere în temă: "Colo jos în prundurele", după o discretă aluzie la nuntă apare
expusă motivația dramei pe care o trăiește una din cele două surori. Aceasta se
evidențiază prin discuția surorii măritate cu mama ei."

Da io maică cum n-oi plânge Pe una la răsărit
Co zîs tata că ne-a da Și p-alta la asfințat.
Înstrăinarea prin căsătorie, ia aici accente, fiind ireversibilă prin intervenția
fabulosului:

"Atunci soră ne-om vedere
Când a face plopul pere

Și răchita vișinele
Ș-om mânca soră din ele

De la Ioan Lupuț, 54 de ani, 1975.

(Continuare în nr. următor)

Felician Săteanu: Colindători din Maramureș și Țara Chioarului la Festivalul Datinelor de Iarnă, Sighet, 2004.

Colecția VIORICA NAGHIU și ADELA NAGHIU

Colindatul în Asuaju de Jos

În Asuaj, șirul obiceiurilor de iarnă începe de la 15 noiembrie, de
lăsatul secului. Aceste obiceiuri au suferit, de-a lungul timpului, un proces
de trecere treptată de pe planul cu dominanță magică, pe planul cu
dominație ceremonială și apoi pe plan spectacular, adică o demagizare
caracteristică obiceiurilor în ansamblul lor. În ultima vreme infiltrarea
unor elemente străine de mediul rural a contribuit la schimbări
importante, o prefacere, destul de rapidă, a mentalității populare.

Obiceiul colindatului se practică într-o formă destul de complexă, fiind
printre puținele obiceiuri care se desfășoară aproape la fel ca altădată.
După Lăsatul secului se declanșa o perioadă de pregătire a colindatului,
mai ales în cadrul *șezătorilor*, în sat fiind mai multe șezători. Fetele de
până la 14 ani, participau la șezătoare alături de mamele și bunicile lor.
Băieții și fetele de peste 14 ani, participau împreună la șezători, care se

Nu scapi de el
Ca de dracu.

țineau, în general, pe rând, la fiecare. La acestea mai veneau și femeile din vecini. Fetele torceau, depăneau, coseau, flăcăii le mai ajutau ascunzându-le fusul sau numărând fusele toarse de fiecare fată. La sfârșit ei anunțau care fată a tors mai subțire, care este cea mai harnică torcășită. Ele încercau să se evidențieze prin hărnicie și avea loc o adevărată întrecere la tors. Se horea, se spuneau glume, povești, se jucau diferite jocuri, dar, mai ales, se îmbogățea repertoriul colindelor.

În aceste șezători, flăcăii se organizau în *cete de colindători*, adică în *rânduri de feciori*, iar pregătirile se intensificau în apropierea sărbătorilor de iarnă. În această perioadă rândurile de feciori se adunau seara câte la unul dintre ei și repetau colindele.

În întreaga zonă a Codrului colindatul a asociat o poezie de o inegalabilă frumusețe și varietate. Odinioară colindele aveau teme extrem de variate, fiind o specie aproape la fel de fertilă ca și cântecul liric. Sub influența propagandei bisericii, colindatul profan a slăbit treptat, astăzi fiind în mare măsură substituit de colinde religioase.

Colindatul cunoaște o mare amploare, tot satul colindă, și începe, de regulă, cu colindatul copiilor mici.

Copiii de până la 14 ani, care umblă cu straița, încep să colinde cam după amiaza zilei de 24 decembrie și continuă până seara. Ei sunt organizați în grupulețe de până la zece persoane, după principiul teritorial sau după preferințe. În mână băieții au băte ca să poată trece prin zăpadă și să se apere de câini, iar în spate poartă straița, din lână, țesută în război.

Colindătorii nu urmăresc agoniseala ci trebuiau să treacă pe la fiecare casă pentru a face urări de belșug pentru anul care vine, iar până unde ajungeau nu era voie să lase nici o casă necolindată. În aceste cete de "corindători" trebuie să fie cel puțin un băiat, care intra primul în casă, deoarece există credința "că dacă intră prima dată un băiat în casă, gazdei îi va merge bine tot anul, va fi sănătos, va obține roade bogate și va avea animale multe" (De la Gheorghe Bancoș, 72 ani, 1989, Asuaju de Jos) La intrare copiii salutau: "Bună ziua lui Crăciun", iar, apoi, mai cântau și alte colinzi. Cei mai mici le alegeau pe cele mai scurte, cei mai mari colindau în grup colinde mai lungi. Gazda îi dăruia cu colăcei, la băieți, iar la fete pupeze. Pe lângă colaci și pupeze mai primeau mere și nuci. Colacii erau împlețiți cu mare măiestrie, având în mijloc motivul soarelui și aveau formă rotundă. Pupezele au formă alungită, făcută prin împletirea a patru "vrâste" din aluat, iar, apoi, înconjurat cu altă vrâstă.

Urările rostite de tot grupul la ieșirea din casă sunt de trei feluri:

- cele spuse la casa fără fete de măritat, prin care se urează belșug în vite și bucate:

Câte ptetree-n râu	Câte ptetree la fântână
Atâtea stoguri de grâu,	Atâtea oale cu smântână,
Câți cărbuni în vatră	Câte paie pe casă
Atâția boi în poiată,	Atâtea băncute pe masă.

- cele care se rostesc în casa unde există fete de măritat:

Câți cucurijori	Câte pene pe cocoș
Atâția pețitori	Atâția copii burduhoși,
La fete-n sărbători!	Câte așchii la tăietor

- cele ironice:

Atâtea fete după cuptor.

Feciorii începeau colindatul seara și trebuiau să colinde pe la toate casele unde erau fete de peste 14 ani. Dacă o fată rămânea necolindată era o jignire. Fetele nu umblau a colinda ci așteptau acasă rândurile de corindători. Acest obicei se păstrează și astăzi.

Flăcăii erau împărțiți în trei categorii, după vârstă: cei între 15 și 18 ani, cei care urmează să plece în armată și cei cu armata făcută, adică de

Romeo, tu, băiat frumos,
Coboară cu Julieta-n jos
La biserică, sub tei,
Să-ți dau ce vrei să iei;
Aș vrea să fiu nevasta ta
Dacă tu mă vei lua.

De la Romeo, pe cărare,
Merg la Ovidiu, lângă vale.
- Măi Ovidiu, te iubesc,
Cu tine vreau să trăiesc.
Tu ai meserie bănoasă,
Mi-ar fi bine cu tine-n casă.

De la Ovidiu, păstă vale,
Dai de-un Făt-Frumos călare:
- Dacă-n ștraf tu m-ai lua,
Doamne, rău nu ți-ar părea.

Pă ulița Savenilor am pornit,
La Coaci io m-am oprit,
Pă Ștefan io l-am zărit
Și m-am gândit să-l bag în pat
Dacă ar vrea să-mi fie bărbat.

Mai în sus, pă Ulicioară,
Stă Vasile, fecior mare,
Șmecher mare și împepat
Ce-a uitat și de însurat.
Da' io aminte io-i aduc
Să se-nsoare, să fac-un prunc
Că viața asta trece
Ca trenu printr-o gară veche.

Trecem valea peste pod
Să-ntâlnim un alt fecior
Mai bătrân și mai cu bani
Ce nu se-nsoară că-i baștan.
Stă așa, -mpotriva firii
Și-i zice Puiu Elvirii.

Dragii mei feciori din sat,
Pă babă nu vă supărați
Chiar dacă pă mulți v-a uitat,
Că nu-i motiv de supărare
Că-i motiv de bucurie
De obiceiuri străbune
Ce s-or păstra mult în lume!

**Colecția VIORICA NAGHIU
și ADELA NAGHIU**

Corinde din Asuaju de Jos

3345

Pune colacu pe masă

Pune colacu pe masă
Că vă vin corindători
Și la fiica pețitori
Măr, măruț într-alion
Și-alte flori dalbe de măr,
Titi rai, rai.

Peți-or și duce-or
Peste munți, în alte curți,
La părinți necunoscuți.

Unde-a vedé ciungi păliți
Gândi-o-a că i-s părinți,
Unde-a vedé cei doi brazi
A gândi că-s a ei frați.

3346

Tri păcurărei

Tri păcurărei,
Tri turme de oi,
Să suie la munte
Unde-s oi mai multe.
Unul ce văzură?

însurat. Colindau în grupuri de câte 10-14 persoane, iar în apropierea casei toate grupurile colindau "Pune colacu pe masă":

Pune colacu pe masă
Ca vă vin corindători
Și la fiica pețitori
Măr, măruț într-alion
Și-alte flori dalbe de măr
Titi rai, rai.

Peți-or și duce-or
Peste munți, în alte curți,
La părinți necunoscuți.
Unde-a vedé ciungi păliți
Gândi-u-a că i-s părinți,
Unde-a vedé cei doi brazi
A gândi că-s a ei frați.

Fata aștepta colindătorii cu casa împodobită și cu masa întinsă. În casa unde era fată de măritat în anul următor, pe lângă bradul împodobit mai era și o *candilă* făcută din paie de secară sau din boabe albe de fasole înșirate cu multă măiestrie și împodobită cu flori de hârtie colorată, cu băniță și avea formă romboidală. Probabil acest pom de Crăciun este cel mai vechi existent în zonă, el fiind făcut "din segmente de paie de secară, cu floricele" și "răspândit până nu demult în toate satele codrenești", dar având "o largă circulație nu numai la noi ci și la alte popoare europene" (Dumitru Pop, "Folclor din zona Codrului", Baia Mare, 1972).

Băieții intrau colindând și se roteau în jurul mesei până terminau colinda. Apoi se așezau la masă, pe care era, de regulă "o iagă" rasă de pălincă, pancove și un colac mare de grâu ornat cu împletituri, simbolizând păsări, flori, iar în mijloc era motivul soarelui. În jurul colacului se puneau băniță sau bărbânoc. Colacii erau făcuți cu o artă deosebită. În mare măsură azi colacii sunt înlocuiți cu un tort mare, dar încă se mai găsesc colaci de grâu potrivit tradiției, la unele case. Unul dintre băieți se scoală în picioare și începe "Corinda de *tărostit colacul*", o altă formă a Plugușorului, de o inestimabilă frumusețe, care prezintă muncile agricole în ordinea desfășurării lor. (Vz. textele 3377, 3378) După stărostire, feciorul taie colacul și-l împarte celorlalți feciori și gazdelor. Toată lumea gusta din colac în mod obligatoriu, ca semn al adeziunii și al înfrățirii cetei de feciori. Astăzi nu se mai începe colacul de grâu și nici nu se mai mănâncă în comun din el. Locul colacului începe să fie luat de tort, care se împarte la rândul de feciori, printre care este și drăguțul fetei.

Era obiceiul ca fata să aibă câte un colac neînceput pentru fiecare rând de feciori. După *tărostitul colacului* se mai colindau una sau două colinzi, pe care le doreau ei, după care se făcea "*tărostitul sticlei*" de către drăguțul fetei. Sticla trebuia să fie rasă, adică plină și era împodobită, la fel ca și colacul, cu băniță, bărbânoc, roșmolîn sau crengi de brad. (Vz. textele nr. 3379-3381)

După ce băiatul termina *tărostirea sticlei*, umplea două pahare, unul pentru el și unul pentru fată, care trebuia să-i *mulțamească*. Fiecare fată dorea să răspundă cât mai frumos. (Vz. textele nr. 3382-3386)

După răspunsul fetei, cei doi tineri ciocneau, gustau din țuică, iar apoi băiatul îi servea și pe ceilalți feciori și tuturor persoanelor aflate în casă. Ciocneau cu toții și-și urau sănătate și an bun și noroc.

Rândul de feciori mai colinda câteva colinzi, dacă fata era frumoasă colindau mai multe, mai serveau din prăjituri și, la un semn, se ridicau să plece, colindând:

De la masă ne sculăm
Și la gazdă ne-nchinăm:
Să-aibă gazda sănătate

Și de viață multă parte
Și belșug să aibă-n toate.

(De la Victor Nemeș, 55 ani, Asuaju de Jos, 1989)

Feciorul care-i face curte fetei respective, drăguțul fetei, rămâne cu fata în tindă. Ea îi pune în cușmă un struț, făcut din flori uscate, flori de staniol, băniță și bărbânoc, care semnifică o confirmare a sentimentelor fetei. Ei, de multe ori, făceau nuntă în câșlegi. Astăzi se face struț din ce în ce mai rar.

**Nu alerga după doi iepuri
Că nu prinzi niciunu.**

Cât țin sărbătorile de iarnă și la *danț*, cei doi tineri umblau mai mult împreună, feciorul purta struțul tot timpul, fiind, de fapt, prima mărturisire publică a sentimentelor celor doi.

Toate fetele care aveau drăguț făceau *struț*. "Dacă fecioru purta struțul în cușmă la danț, înșămna că i-i dragă fata" (De la Vasile Gât, 62 ani, Asuaju de Jos, 1989).

Cât timp stăteau în casă, feciorii colindau mai multe colinzi, atât religioase cât și profane, care au o tradiție foarte veche și nu au dispărut în totalitate.

Feciorii colindă, după preferință, mai multe sau mai puține colinde, în funcție de fată și mai ales de timpul pe care îl au la dispoziție, deoarece până dimineață trebuiau să colinde toate fetele. În zilele noastre se manifestă tendința de a nu colinda toate fetele sau de a colinda și unele familii mai de vază din sat, chiar dacă nu aveau fete, sau aveau fete mici. Cei căsătoriți colindau împreună cu soțiile lor, pe criterii de vârstă, de vecinătate sau de prietenie, pe la toți cei care făceau parte din grup. Grupul se constituia în general din 5-6 perechi, în așa fel încât să nu fie prea mulți și să încapă toți la o masă și se numea "*rândul celor însurați*". La intrarea în casă și ei colindau "Pune colacul pe masă", dar nu mai tărosteau colacul și sticla, cu toate că acestea nu lipseau de pe masă. Ei colindau mai multe colinzi și, pe lângă pancove sau prăjituri, țuică, lor li se serveau diferite mâncăruri: răstăuțe (supă de găină cu tăieței), piță de porc și cărnaț, piroște (purcei, adică sarmale).

La ieșirea din casă și ei colindau tot colinda "De la masă ne sculăm". Repertoriul colinzilor celor însurați cuprindea atât colinde profane, cât și colinde religioase.

În seara de Crăciun nu se horea. De la o casă la alta se colinda, "așa, să se audă păstă tăt satu" (De la Vasile Gât, 62 ani, Ioan Sabău, 55 ani, Asuaju de Jos, 1989). Cei mai bătrâni, sau cei care aveau "fete fecioare", nu colindau, ci așteptau corindătorii.

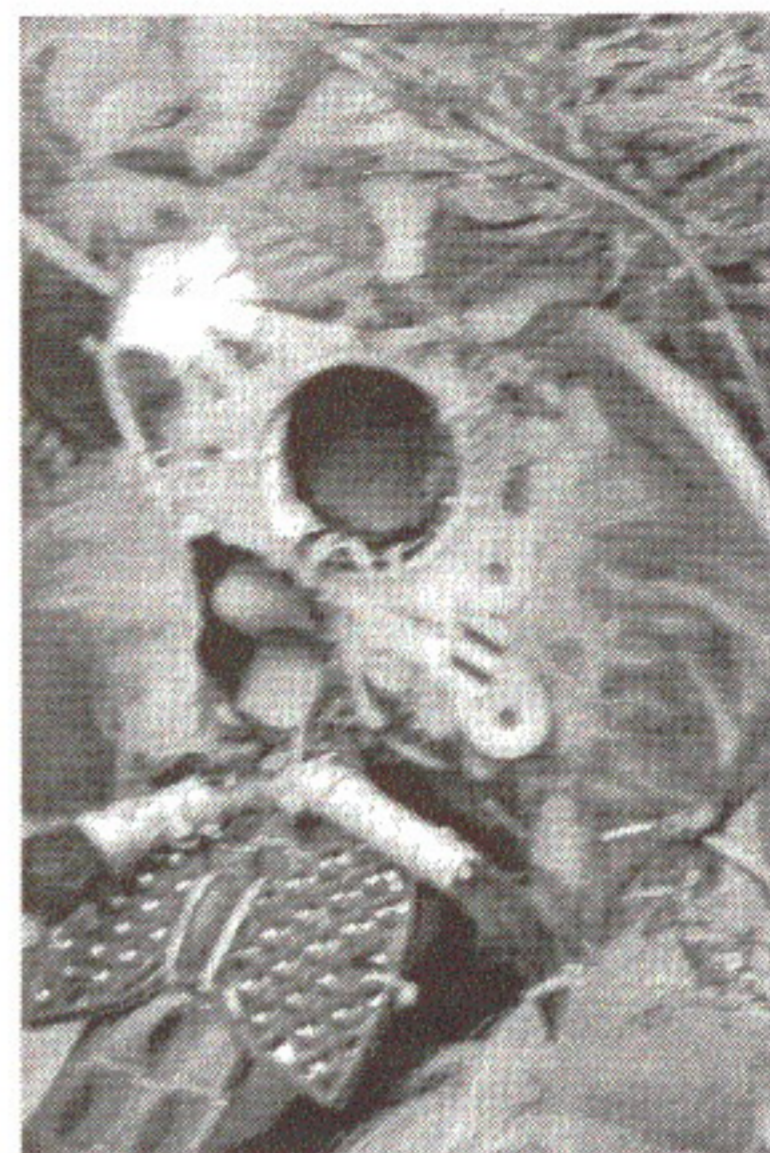
În "sara de Crăciun nu-i slobod să se potolească lampa și nici focu" (De la Vasile Gât, 62 ani, Ioan Sabău, 55 ani, Asuaju de Jos, 1989).

A doua noapte după seara de Crăciun este cunoscută sub numele de *noaptea tâlharilor*, pântu-ce tătă lumea doarme și nici câinii nu hămălesc" (De la Vasile Gât, 62 ani, Ioan Sabău, 55 ani, Asuaju de Jos, 1989).

În sărbătorile Crăciunului "rândurile de feciori se omineau", adică ei colindau pe la fiecare din grup, deoarece în seara de Crăciun mergeau numai pe la fete. Când se omineau, nu mai respectau desfășurarea colindatului ca și în seara de Crăciun. La fiecare casă erau tratați cu băutură și mâncare, colindau diferite colinzi și apoi mergeau la *danț*. Un loc aparte în cadrul pregătirilor înainte de colindat era *împodobirea interiorului locuinței* "cu cele mai mândre lipideauă, firoanguri și fețe de perini învâscute iar pe pereți se puneau ștergurile cele mai mândre" (De la Catița Leșu, 65 ani, Asuaju de Jos, 1989).

Împodobirea interiorului pentru Crăciun avea și rosturi funcționale. Fetele puteau face în fața colindătorilor, care de multe ori erau și pețitori, dovada hărniciei și a iscusinței. Tot acum se împodobeau și bradul, precum și "*gătarea mesei*" după rânduiala îndătinată.

O atenție deosebită se acorda pregătirii *colăceilor* și a *pupezelor*, pentru copii, apoi a pregătirii *colacilor* mari pentru rândurile de feciori. Fiecare fată trebuia să aibă atâția colaci câte rânduri de feciori erau în sat, deoarece nu se putea pune colac început pe masă atunci când venea alt rând de feciori. Cam după al doilea război mondial a început să se facă numai câte un colac, care nu mai era început de colindători ci stătea tot timpul pe masă în seara de Crăciun, la toate rândurile de colindători. Acest colac rămânea pe masă tot timpul sărbătorilor, până la Bobotează,

Fată de maior
Cu galbân baior:
- Io, frați, oi lua!
- Tu, de i-i lua
Noi te-om împușca!
- Voi, de mi-ț pușca
Să mă îngropați
În staor de oi
Unde-i joc de mici.
Oile-or zbera,
Mândru m-or cânta;
Mieii-or beheli,
Mândru m-or jeli;
Lancea mea ce luce
Mi-o puneți de cruce,
Fluieru meu drag
Mi-l puneți de steag.
Când vântu-a sufla
Lancea m-a cânta,
Mândru m-a jeli
Și mieii-or sări;
Lancea s-a clăti,
Oile-or vini -
Tăte m-or jeli.

De la Elena Achim, 65 ani, 1989

3347

Tri păcurărei

Pe cei vârvuți de muncii
Fost-o tri păcurărei
Cu oile după ei.
Cei mai mari
Îs veri primari,
Cel mai mic
Îi străinar.
Ei că ș-o ieșit la munte
Pân iarbă până-n gerunte
Și numa ce s-o grăit
Să-l omoare pe cel mic
Că are mai multe oi
Și i-s turmele de soi.
Pe cel micuț l-o mânat

La izvoarăș după apă
 Ca să-i facă judecată.
 Mielușelu cel mai mic
 Înainte i-o ieșit:
 - Stai, tu, frățioru meu,
 Că io știu bugăt de bine
 Că te-or omorî pe tine.
 El la ceilalți le-o spus:
 - Hei, măi frățiorii mei,
 De mi-ț omorî pe mine
 Voi să nu mă astupați
 Nici în margini de ogradă,
 Nici în temeteu cu iarbă,
 Numa-n stâna oilor,
 În giocuțu mieilor.
 La cap să-mi puneți un miel
 Și fluieru lângă el:
 Când vântuțu și-a sufla
 Fluieru și-a fluiera
 Și oile m-or cânta;
 Când ș-o trage câte-un vânt
 Tăte m-or cânta pe rând,
 Oile oele bălăi
 Mândru m-or cânta pe văi.
 - Stăpâne, numa stăpâne,
 Tu de când ai adurmit
 În porneală n-am ieșit,
 Iarbă verde n-am păscut,
 Apă rece n-am băut.
 - Voi, acasă dacă-ț mere,
 Nu-i spuneți măicuții mele.
 Spuneți-i că m-aț lăsat
 Colo sus în vârș de munte
 Cu oi șchioape și cornute.

Măicuța că s-o luat
 Tăt pân lin și pân pelin,
 Păruț galbân despletind
 Și de lume întrebând:
 - N-ați văzut feciorul meu?
 - Ba, noi poate l-am văzut,
 Bine nu l-am cunoscut.
 - Al meu fiu îi cunoscut,
 Cu gubă albă de lână,
 Cu cămeșă tătă flori
 Și pe gură numa hori;
 Pe umăru de-a dreapta
 Închipuită-i lumea,
 Mai jos, pe la țitiori
 Scrisă-i pădurea cu flori
 Și cu turme de miori.
 Obrazu i-i ca și măru,
 Ca și grăul copt i-i păru,
 Trupu - ca bradu-n pădure,
 Ochii i-s ca două mure.
 De la Rozica Petcaș, 48 ani, 1989

3348

Tri păcurărei

Coborât-o de la munte
 Tri păcurari cu oi multe.

deoarece până atunci se și colinda.

Odată cu coacerea colacilor se făcea și *colacul pentru vaci*, pentru vite, care se făcea din primul aluat. Era făcut mai mic și "se pune sub laiță în tindă, pe o mână de fân" (De la Milica Iluț, 62 ani, Asuaju de Jos, 1989). Era ținut acolo până în dimineața Anului Nou, când era împărțit la toate animalele din gospodărie.

După ce se făceau toți colacii, din ceea ce rămânea pe covată, din "răsături", se făcea un colac mai mic numit *răsunoii*. Din acesta n-aveau voie "să mănânce pruncii, că nu cresc" (De la Livia Gât, 62 ani, Asuaju de Jos, 1989).

Despre oamenii mici de statură se zice, în localitate, "că le-o dat mă-sa răsunoii di pe covată, de acee n-o crescut" (De la Livia Gât, 62 ani, Asuaju de Jos, 1989). Ora de începere a colindatului este diferită. Copiii încep devreme, în ajunul de Crăciun, pe la amiază și colindă până se întunecă. Feciorii încep către ora 21 seara, iar însurații către miezul nopții, continuând până dimineața.

Bătrânii spun că "nu-i bine să-ți *intre femeie* întâi în casă, nici în Ajunul Crăciunului, nici în ziua de Crăciun și nici în ziua de Anul Nou că nu-ți mere bine tăt anul" (De la Vasile Gât, 62 ani, Ioan Sabău, 55 ani, Asuaju de Jos, 1989); "cine are pagubă în iosag (mor animale) e bine să *postească* luna și în ziua de Crăciun" (De la Anișca Hosu, Catița Leșu și Anișca Soponar, Asuaju de Jos, 1989). În seara de Crăciun "trebe să se *ungă ușile* de la casă cu *ai*, să nu se apropie *strigoii*; se ung și ușile poieților să nu se poată *lua laptele* de la vaci, iar în dimineața de Crăciun, când se scot vacile la adăpat, să treacă peste *lanț*, ca să hie tari ca hieru" (De la Anișca Hosu, Catița Leșu și Anișca Soponar, Asuaju de Jos, 1989).

Manifestări dramatice de Crăciun

În seara de Crăciun erau rânduri de feciori care umblau cu *Corinda lui Irod*, cu *Vișlaimul*, cu *Steaua*, iar, mai demult, cu *Capra*.

Feciorii care umblau cu *Corinda lui Irod* sau cu *Steaua*, respectau același mod de desfășurare al colindatului ca și celelalte rânduri de feciori: când se apropiau de casă colindau "*Pune colacu pe masă*", iar de pe talpa casei "*Nașterea Ta, Christoase*".

Corinda lui Irod are 10 personaje: Irod, Melchior, Văltăzar, Gașpar, Ostaș I, Ostaș II, Înger I, Înger II, Popă și Păstor. Costumația lor este deosebită. Peste hainele obișnuite, sunt încinși cu panglică tricoloră, trecută peste umărul drept, apoi legată la mijloc. În cap poartă "comănace" de hârtie, confecționate din carton, lipit după circumferința capului și înalte cam de 0,50 cm. În capăt, de jur-împrejur, sunt tăiate cu colțișori, în partea de sus. Băiatul care este Irod are comănacul acoperit cu hârtie roșie, iar cu litere de hârtie, de tipar, pe comănac scrie IROD. Din staniol, pe comănace se fac soarele, luna și stelele. Colțișorii din vârf sunt acoperiți cu staniol colorat. Întreg comănacul este învăscut cu celofan. Melchior, Văltăzar și Gașpar au comănacul acoperit cu hârtie roșie, galbenă și albastră, simbolizând tricolorul. El este decorat cu diferite motive, făcute din staniol: soare, lună, stele, fiecare personaj având numele scris pe comănac.

Ostașul I avea comănacul acoperit cu hârtie albastră, iar Ostașul II cu hârtie galbenă, la fel împodobit cu motive și cu numele scris.

Îngerii au comănacul acoperit cu hârtie albă, Popa cu hârtie neagră, toate împodobite cu motivele soare, lună, stele. Păstorul nu purta comănac și era încins numai cu panglică tricolor peste gubă, iar în mână avea o botă. Îngerii, popa și păstorul nu purtau săbii, în schimb ceilalți purtau la brâu săbii făcute din lemn și băgate într-o teacă.

După ce intrau în casă, se așezau în cerc și începeau colinda. În concordanță cu textul, din timp în timp, cei care purtau săbii înaintau spre mijlocul cercului și loveau săbiile doi câte doi. După ce se termina colinda, Irodul se așeza primul în capul mesei, apoi ceilalți în jurul lui,

**Nu-ți pune mintea
 Cu nebunu.**

iar ceremonialul colindatului se desfășura conform tradiției. Steaua s-a conservat foarte bine. Protagonistii sunt cei trei Crai. Steaua este "de întins", confecționată din lețuri, în formă de x, bine prinse la mijloc, în vârful ei fiind bine fixată o stea din carton pe care se aplică hârtie colorată sau staniol. Este întinsă înainte sau trasă înapoi, conform textului, simbolizând steaua călătoare care călăuzea pe cei trei magi.

Viflaimul nu se mai joacă astăzi, nereușind să identificăm decât fragmente izolate ale textului, care, se pare, a fost preluat de Irozi. Între Crăciun și Anul Nou se umbla cu *Capra*. Nu era răspândit în sat,

Felician Săteanu: Colindători din Slatina, Transcarpatia, la Festivalul Datimilor de Iarnă, Sighet, 2004.

Colecția ALEXA GAVRIL BÂLE

Corindatul în Cetățele

Încă din vremurile de demult, spun bătrânii, în Cetățele Crăciunul era mult așteptat, atât de cei mari, cât și de cei mici.

După Vinerea Mare – Cuvioasa Paraschiva, 14 octombrie -, care este hramul bisericii, venea Arhangherul, 8 noiembrie, Sf. Arhanghel Mihail și Gavril, cu luminația, după care urma Postul lui Crăciun, pe 14 noiembrie. În Cetățele, încă de la începutul Postului, începe să adie de Crăciun, a sărbători de iarnă.

Ceva vreme înainte, una sau chiar două săptămâni, copiii mai mari, de prin clasa a IV-a, a V-a, se aleg în cete, ei formează grupurile cu care vor umbla a corinda de Crăciun. Discuțiile, tratativele se duc, astăzi, la Școală, sunt câțiva "șefi", fără a căror aprobare nu poți intra în grup. Începătorii, pentru a îmbla cu corinda "de noaptea", trebuie să se "prelingă" pe lângă șef pentru a fi primit, sau trebuie să aibă pe cineva care să intervină pentru el. Aceasta la băieți, pentru că la fete e mai simplu, ele se grupează fie că sunt prietene, fie neamuri, fie vecine, fie de toate la un loc.

Odată constituite grupurile, tot postul vor umbla "la corinzi", adică după înserare se strâng la unul din grup, pe rând la toți și corindă, repetă corinzi mai vechi, ori învață altele noi.

Nu da pasărea din mână
Pe ce de pe gard.

La cea verde poieniță,
La cea rece fântâniță
La oi le o dat sare
Și ei s-o pus la gustare.
Când gustară ei mai bine
Oaia ocheșită vine
Și ie c-on picior tăt face
Că, ce vede, ei nu-i place:
Că vin hoți p'ângă izvoară,
Cu săcuri și cu topoară
Pe păcurari să-i omoară.
Ei pe câni i-o amuțat
Și pe hoți i-o alungat,
I-o alungat, i-o fugărit
Numa câtă răsărit
Ș-apoi, când să însăra,
Ei cu oile pleca
Tăt horind pe lângă ele
Și zicând din fluierale.

De la Rozica Petcaș, 48 ani, 1989)

3349

Tri cocoși negri-și cântară

Tri cocoși negri-și cântară,
Zori de ziuă revărsară
Tri voinici se deșteptară,
Tri voinici ardelenesți
Cu tri cai moldovinești:
Unu-i alb ca omătu,
Unu-i negru ca corbu,
Unu-i sur ca porumbu.
Să luară,
Să dusără
Până-n vârvu Codrului
La Fântâna Corbului.
- Stați, voi, frați, să ne-ntrebăm
Care di unde suntem,
Care ce moarte avem!

La cel micuț i-o vinit
Ca să moară de cuțit,
De cuțit fără rugină,
Să moară-n țară străină,
Fără lumină de său,
Fără om din satu său.
- Voi, frați, stați aici
Că la măicuța m-oi duce
Să văd: cu păr m-a jeli,
Or cu banii m-a plăti.
- Nici cu păr nu te-oi jeli,
Nici cu bani nu te-oi plăti
C-acolo nu te-am mânat,
Acolo, -n codri pustii,
Numa-n sat cu oamini -
Nu-n codru cu dilcoșii.
- Rămâi, maică, sănătoasă
Ca ș-o pară viermănoasă
Că și io mărg sănătos
Ca un măr putregăios.
Ieși, măicuță, pân-afară: